

7. Enkelvoudige zinnen

Opdracht 7.1

Vraag: Geef van elk van de volgende woorden aan hoeveel argumenten het heeft:

- (a) beperken
- (b) broer
- (c) wandelen
- (d) ziek

Relevante paragrafen: 7.2 en 7.3

Antwoord:

- (a) beperken: tweeplaatsig (*iemand* beperkt *iets*)
De boer beperkte de schade.
*De boer beperkte.
*Beperkte de schade.
- (b) broer: tweeplaatsig (*iemand* is broer van *iemand* anders)
Jan is de broer van Karel.
*Jan is de broer.
*Is de broer van Karel.
- (c) wandelen: eenplaatsig (*iemand* wandelt)
Sofie wandelt.
*Wandelt.
- (d) ziek: eenplaatsig (*iemand* is ziek)
Sofie is ziek.
*Is ziek.

Opdracht 7.2

Vraag: Geef van de gecursiveerde zinsdelen aan of het een predikaat, een argument of een adjunct is. Beredeneer je antwoord.

- (a) *De dokter* is niet thuis.
- (b) *Als dokter* moet ik u waarschuwen tegen het roken.
- (c) De voorzitter is *dokter*.

Relevante paragraaf: 7.2

Antwoord:

- (a) De constituent *de dokter* is een argument, omdat deze constituent vereist wordt door het eenplaatsige predikaat *thuis*.
- (b) De constituent *als dokter* is een adjunct, omdat deze constituent niet vereist wordt door het drieplaatsige predikaat *waarschuwen*.
- (c) De constituent *dokter* is een predikaat. Het specificiert een eigenschap van een andere constituent in de zin, namelijk het argument *de voorzitter*.

Suggestie: Wijs de studenten erop dat in de tekst (en ook bij de beantwoording van deze vraag) steeds eerst wordt vastgesteld wat het predikaat van de zin is.

Opdracht 7.3

Vraag: Benoem de semantische rollen van de participanten in de volgende zinnen. Geef ook aan wat hun grammaticale rollen zijn.

- (a) De chimpansee bewerkte de kokosnoot met zijn tanden.
- (b) De verstekeling werd door de kapitein overboord gezet.
- (c) De ringen werden door de getuige aan de bruidegom overhandigd.

Relevante paragrafen: 7.4 en 7.5

Antwoord:

- (a) De chimpansee bewerkte de kokosnoot met zijn tanden.
 Agens-Subject   Patiens-Object   Instrument
- (b) De verstekeling werd door de kapitein overboord gezet.
 Patiens-Subject   Agens
- (c) De ringen werden door de getuige aan de bruidegom overhandigd.
 Patiens-Subject   Agens   Recipiens

Opdracht 7.4

Vraag: Bekijk de volgende Indonesische zinnen:

Indonesisch

- (a) John mem-buka pintu itu.
 John *actief*-openen deur die
 ‘John opende die deur.’
- (b) Pintu itu di-buka (oleh John).
 deur die *passief*-openen (door John)
 ‘Die deur werd geopend (door John).’
- (c) Pintu itu ter-buka.
 deur die *intransitief*-openen
 ‘Die deur is open.’

Beschrijf systematisch de verschillen en overeenkomsten tussen deze zinnen wat betreft valentie en Subject.

Relevante paragrafen: 7.5 en 7.6

Antwoord: In deze opdracht gaat het om het verschil tussen passivisering en valentiereductie. Zin (a) is een actieve transitieve zin, zin (b) is de passieve tegenhanger van (a), en zin (c) is zin (a) na toepassing van valentiereductie. De cruciale verschillen en overeenkomsten kunnen als volgt worden weergegeven:

	<i>Valentie</i>	<i>Subject</i>
(a)	Transitief	Agens
(b)	Transitief	Patiens
(c)	Intransitief	Patiens

Opdracht 7.5

Vraag: Valentiereductie is slechts één manier waarop het ene verbum van het andere kan worden afgeleid. Hoe zou je de afleiding van het zogenaamde causatieve werkwoord in (b) van het niet-causatieve werkwoord in (a) kunnen beschrijven:

Hongaars

- (a) Mari   kimos-t-a   a ruhák-at.
Marie-nominatief wassen-verleden-3.enkelvoud de kleren-accusatief
 ‘Marie waste de kleren.’
- (b) Péter   Mari-val   kimos-at-t-a   a ruhák-at.
Peter.nom Marie-instrument wassen-causatief-verleden-3.enkelvoud de kleren-accusatief
 ‘Peter liet Marie de kleren wassen.’

Relevante paragraaf: 7.6

Antwoord: Deze opdracht vraagt de nodige creativiteit. Zin (b) wordt afgeleid van zin (a) middels het niet in het boek behandelde proces van *valentie-extensie*, het tegenovergestelde van *valentiereductie*. Dat hier sprake is van valentie-extensie kan worden vastgesteld door per zin te bepalen hoeveel argumenten het predikaat vereist. In (a) vereist *kimos* ‘wassen’ twee argumenten (*iemand* wast *iets*), in (b) vereist *kimosat* ‘laten wassen’ drie argumenten (*iemand* laat *iemand* anders *iets* wassen).

Opdracht 7.6

Vraag: In welke van de volgende zinnen is sprake van coreferentialiteit?

- Peter herinnerde zich niet dat hij gevallen was.
- Ik pas me wel bij jou aan.
- Ze heeft het hem duidelijk verteld.
- Hij heeft die meevaller helemaal te danken aan zichzelf.
- Op zich kan het geen kwaad als je hem een keer de waarheid zegt.

Relevante paragraaf: 7.7

Antwoord:

- (a) *Zich* verwijst hier niet naar een referent, maar er is sprake van één werkwoord *zich herinneren*; er is dus geen sprake van coreferentialiteit (het is niet mogelijk te zeggen **Peter herinnerde zichzelf . . .*).
- (b) *Me* verwijst hier niet naar een referent, maar er is sprake van één werkwoord *zich aanpassen*; er is dus geen sprake van coreferentialiteit (het is niet mogelijk te zeggen **Ik paste mezelf aan . . .*).
- (c) *Ze, het* en *hem* verwijzen niet naar eenzelfde referent; er is dus geen sprake van coreferentialiteit.
- (d) *Hij* en *zichzelf* verwijzen naar dezelfde referent; er is dus sprake van coreferentialiteit.
- (e) *Het, je* en *hem* verwijzen niet naar dezelfde referent; er is dus geen sprake van coreferentialiteit. De woordgroep *op zich* vervult in deze zin de functie van adverbiale constituent met de betekenis ‘zonder de omstandigheden in aanmerking te nemen, los van iets anders beschouwd’.